

d 1 (18)

Dokumentation av arbetet mot diskriminering och kränkande behandling

Granens förskola, Östhammars kommun

2022 - 2023

Innehållsförteckning

- 1. Utvärdering av föregående dokumentation**
- 2. Barnens deltagande i dokumentationsarbetet**
- 3. Främjande arbete**
  - 3.1 Trygghet
  - 3.2 Självkänsla
  - 3.3 Empati
  - 3.4 Respekt
- 4. Förebyggande arbete**
  - 4.1 Kartläggning av riskfaktorer
  - 4.2 Målformulering
  - 4.3 Insatser
- 5. Åtgärdande arbete**
- 6. Förankring**
- 7. Uppföljning och utvärdering**
- 8. Bilagor**
  - 8.1 Definition av begrepp
  - 8.2 Lagtexter
  - 8.3 Reflektionsprotokoll
  - 8.4 Jämställdhetsplanering
- 9. Källor**

1. Utvärdering av föregående dokumentation

*Redogör för de åtgärder från förra året som genomförts såväl som de som inte genomförts.
Redogör för vilka mål som uppnåtts samt hur ni vill gå vidare.*

Empati, trygghet, självkänsla och respekt är våra fokusområden i de fyra jämställdhetsplaneringar/utvärderingar, som finns dokumenterade i Unikum. Planeringarna är ett återkommande arbete. Det handlar om att bygga relationer, att alla ska känna sig trygga med att känna sig som en del i gruppen och att det ska finnas närvarande vuxna som bjuder in barnen till delaktighet.

Aktiviteter & material:

För att förebygga diskriminering och kränkande behandling har vi under året genomfört dessa undervisningssituationer på förskolan:

- Vi har arbetat för att vara nära barnen, vara engagerade i deras utveckling och trygghet. Vi har arbetat för att ge ett positivt bemötande och respektfullt förhållningssätt till varje barn. Vi vuxna har arbetat aktivt med att lyssna på varandra, vara lyhörda och vara goda förebilder. Arbetet förstärks genom sång, rekvisita, bild- och tecken som stöd.
- Vi har i rutinsituationer som måltider, vilostunder, lek- och gruppstunder arbetat med att barnen ska känna trygghet, veta vad som ska ske under dagen (bildstöd) och vad som förväntas av dem, vilket leder till att de får utrymme för att interagera med andra och lära sig att vara goda kamrater.
Lär miljödialoger främjar arbetet med rutinsituationerna.
- Vi har arbetat med kompisolen, där barnen själva varit med och tagit fram mål om hur man är som en bra kompis. Denna har vi hänvisat till i konfliktsituationer, för att påminna och tydliggöra våra gemensamma mål.
- Känslbilder med materialet "Liten" där lek, skapande och samtal bearbetar känslorna samt trygghetsvandring (husmodellen).
- Vi har använt oss av litteratur som öppnat upp för olika diskussioner kring värdegrundsfrågor, ex. likheter och olikheter mellan människor. Lånat normbrytande böcker på biblioteket för att synliggöra allas lika värde och diskutera detta i boksamtal med barnen. Vi har använt oss av "Kompisböckerna" som belyser området empati för barn på ett tydligt sätt.
- I november extra fokus på barnens integritet då vi lyfter hur viktig integriteten är genom att bland annat prata om "Stopp min kropp" och framhålla hur viktigt det är att lyssna när kompis säger stopp. I samband med "säg stopp" har vi skapat stopphänder och reflekterat kring när man kan säga stopp/vad man kan säga om någon säger stopp till en själv.
- "Djuren på Djuris" är en serie från UR som bygger på Barnkonventionen, serien visar på olika dilemman, som sedan diskuteras vidare med barnen.
- Vi uppmärksammade barnkonventionens födelsedag med att ha en ljusmanifestation
- Trollstigen är en återkommande populär aktivitet som främjar samarbete mellan förskolans barn i alla åldrar.
- Barnkonventionen och dess innebörd där barnen tillverkar halsband med olika färger och som vi samtalar om vad det betyder.

Mål som uppnått:

Vi upplever att vi har trygga barn och vårdnadshavare på Granens förskola. Genom de olika undervisningstillfällena, planerade och spontana som uppstår, kan vi se att barnen tar till sig värderingar och utvecklar både sin självkänsla och empati. De refererar ofta till kompisolen och visar att de tagit till sig budskapet om hur man är en bra kompis. Barnen är hjälpsamma gentemot varandra och vi ser att barnen känner sig trygga genom att de kommer och berättar om de själva känner, eller upplever att någon kompis blir orättvis behandlad. Då har pedagogerna talat med de berörda vid uppstådd situation. Barnen har blivit bättre på att lösa konflikter själva verbalt, blivit mer medvetna hur man är en bra kompis att respektera varandra och andras åsikter. Vi har sett utveckling hos barnen både på individ- och gruppnivå genom att barnen mer reflekterar över sitt eget agerande och visar därmed förlåt. Roll- och regellekar där barnen både leker och samtalar med varandra på ett annat sätt

Barnen har utvecklat sin kunskap om känslor, att man kan ha olika känslor i kroppen samt uppmärksammat känslor både hos sig själva och hos sina kamrater. Barnen har blivit mer uppmärksamma om sina rättigheter, genom kunskap om barnkonventionen som lag.

Utifrån våra planeringar och målen utifrån Lpfö18 där vi ser trygghet, självkänsla, empati samt respekt.

Hur går vi vidare?

Med de olika jämställdhetsplaneringarna genom året blir detta viktiga arbete levande och ständigt i fokus. Vi fortsätter att samtala mycket med barnen, vara nära barnen, visa att det de har att säga är viktigt, hjälpa barnen och visa att de har rättigheter. Att våga prova på nytt för att känna och utveckla självständighet.

Att dela upp oss i mindre grupper med barnen samt fortsätta att skapa tydliga rutiner för dagen. Utveckla rollek och fortsätta stötta och utmana barnen i själva kunna lösa konflikter genom att ge dem fler verktyg.

Fundera över en annan form än kompisolen som uttrycksform. Samt att utveckla känslorarbetet genom att samtala/dramatisera/musikens hjälp visa att känslor finns i hela kroppen.

2. Barnens deltagande i dokumentationsarbetet

Barnen ska vara delaktiga och medverka i dokumentationsarbetet, till exempel trygghetsvandring, barnintervjuer, Kompis-sol.

Barnen är delaktiga i verktyget genom barnintervjuer och i samtalen. Vi skapar tillsammans med barnen en kompisol där barnen är med och diskuterar hur vi bemöter varandra på förskolan. Den återkopplar vi till regelbundet.

Alla har inte genomfört planerade trygghetsvandringar då de upplever att barnen har svårt att förstå innebörden. Vi uppmärksammar istället varje tillfälle som vi märker att barnen reagerar på olika utrymmen och då tar vi upp vad som väcker olustkänslor med det rummet eller ute på gården.

Pedagogerna planerar verksamheten efter deras intressen och behov.

Vi måste bli bättre på att aktivt göra barnen medvetna om att de har rätt att påverka sin utbildning. Göra dem mer delaktiga i planeringar och utvärderingar.

3. Främjande arbete

Att stärka de positiva förutsättningarna för alla människors lika värde, förskolans ledord.

Det främjande arbetet pågår hela tiden och bedrivs i ett långsiktigt perspektiv. Det sker målinriktat och kontinuerligt. Syftar till att förstärka respekten för allas lika värde.

Vårt främjande arbete:

- Pedagogerna är goda förebilder.
- Vi ska respektera varandra och känna till de sju diskrimineringsgrunderna.
- Pedagogerna är lyhörda för barnens känslor och behov.
- Utveckla barnens empati, viljan att hjälpa alla.
- Ha respekt för allt levande och omsorg om vår närmiljö.
- Ha god samverkan med vårdnadshavare och skola.

Jämställdhet i förskolan

Huvudmannens mål: *I våra förskolor arbetar vi för alla människors lika värde, jämställdhet mellan könen, människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet.*

Jämställdhetsarbetet ska genomsyra pedagogiken i vardagen.

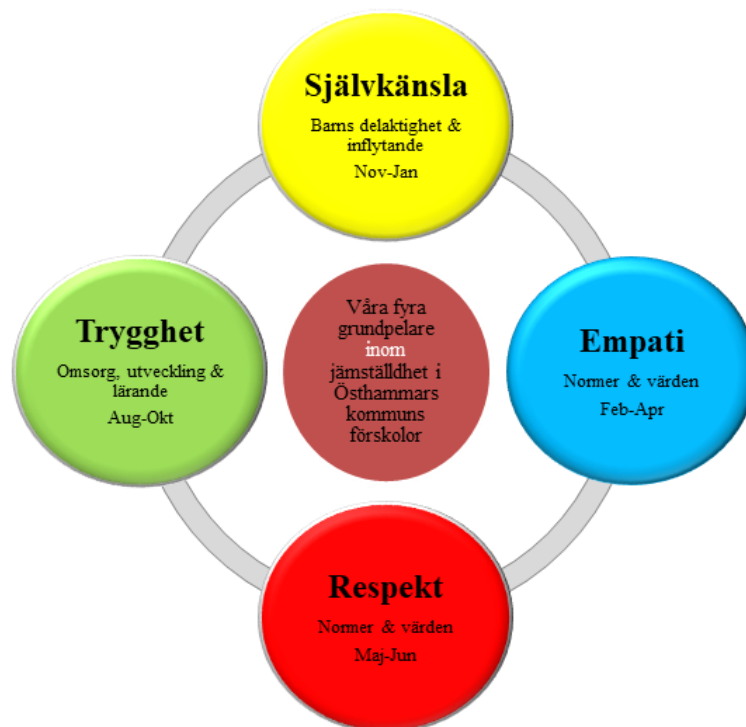
Personalen ska medvetet arbeta för att motverka könsstereotypa mönster bland både barn och vuxna.

För att jämställdhetsäkra verksamheten inriktar vi oss på följande områden:

- Systematiskt kvalitetsarbete
- Pedagogiska arbetssätt
- Kompetensutveckling
- Pedagogiska lärmiljöer
- Vårdnadshavares delaktighet

Ansvariga för att dokumentationen följs är respektive rektor samt verksamhetschefen för förskolorna i Östhammars kommun.

Vi kommer vara lyhörda för barnens önskemål och behov samt bryta ner läroplanens mål till konkreta mål i verksamheten. Vi kommer att arbeta månadsvis med fyra grundpelare inom jämställdhet; trygghet, självkänsla, empati och respekt.

Mål i Lpfö18

3.1 Trygghet

Pedagoger som är lyhörda och finns nära till hands för att lätt kunna avläsa barnets signaler. När barnet känner förtroende för pedagoger under inskolningen får barnet en trygg bas och kan på så sätt utforska sin omgivning och ta lärdom av den.

Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla

- *sin identitet och känner trygghet i den samt medvetenhet om rätten till sin kroppsliga och personliga integritet*

3.2 Självkänsla

Pedagoger som uppmuntrar och lyfter det positiva hos varje enskilt barn stärker barnets självbild. Pedagoger vägleder barnet hur det egna agerandet påverkar omgivningen.

Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla

- *förmåga att ta ansvar för sina egna handlingar*
- *demokratiska principer och förmåga att samarbeta och fatta beslut i enlighet med dem*

3.3 Empati

Viljan att hjälpa andra, förmåga att leva sig in i andra människors situation.

Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla

- *förmåga att ta hänsyn till och leva sig in i andra människors situation samt vilja att hjälpa andra*
- *förståelse för att alla människor har lika värde och de mänskliga rättigheterna*

3.4 Respekt

Man måste inte tycka som andra eller tycka om alla men vi ska kunna respektera andras åsikter och personligheter.

Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla

- *öppenhet, respekt, solidaritet och ansvarstagande*
- *ett växande ansvar och intresse för hållbar utveckling och att aktivt delta i samhället*

Våra ledord på förskolan är att verksamheten ska vara rolig, trygg och lärorik för alla barn som deltar!

4. Förebyggande arbete

Ett förebyggande arbete syftar till att motverka risken för diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.

Vi kommer arbeta förebyggande genom att:

- På planerings- och utvärderingsdagar reflekterar vi över vår verksamhet.
- Pedagogerna finns närvarande vid konflikthantering.
- Pedagogerna ska ges tid till att kontinuerligt reflektera över sin verksamhet och sitt förhållningssätt.

4.1 Kartläggning av riskfaktorer

Vi är observanta och lyhörda om barnen visar tecken på att de känner rädsla/obehag för platser både inne och ute på förskolan, gör en kartläggning och dokumenterar detta. Vi har intervjuer med barnen. Alla avdelningar lägger upp jämställdhetsplaneringarna i Unikum.

4.2 Målformulering

Alla barn ska känna sig trygga var de än befinner sig på förskolans, ute såväl som inne.

4.3 Insatser

Vi befinner oss nära barnen i deras lek och aktivitet, såväl inne som ute. Se jämställdhetsplaneringar i Unikum.

5. Åtgärdande arbete

Anmälan, utredning, åtgärder och uppföljning görs i det digitala systemet Drafit KB process.

Arbetsgång då barn kränker barn

- Om ett barn upplever sig ha blivit utsatt för diskriminering, trakasserier eller kränkningar så är det den vuxnes ansvar att anmäla detta till rektor.
- Rektor ansvarar för att informera förvaltningen samt vårdnadshavare. Förvaltningen informeras per automatik via Drafit KB process, där verksamhetschef, barn- och utbildningschef samt nämndsekreterare har insyn.
- Rektor gör bedömningen att inleda en utredning på förskolan, om man inte genom några få frågor kan få händelsen klarlagd och situationen därefter är uppklarad. Därefter delegeras ansvar för utredningen till lämplig person. (Om ett barn upplever sig ha blivit utsatt för diskriminering, trakasserier eller kränkningar av personal ska rektor ansvara för utredningen). Utifrån utredningens resultat vidtas nödvändiga åtgärder för att förhindra framtida kränkningar.
- Utlämnande av utredningsmaterial ska sekretessgranskas. Vårdnadshavare informeras om resultatet av utredningen samt eventuell åtgärdsplan.
- Nämndsekreteraren är ansvarig för att rapportera alla ärenden till nämnden vid varje sammanträde.
- Förvaltningsledningen följer kontinuerligt upp kränkingsanmälningar samt utredningar med skolledarna.

Arbetsgång då vuxen kränker barn

- När en vuxen, personal eller vårdnadshavare, kränker ett barn måste den som upptäcker detta agera utan dröjsmål.
- Ta den vuxne åt sidan och ställa "hur - frågor" samt hänvisa till diskrimineringslagen.
- Rektor informeras.
- Rektor ansvarar för att utreda, åtgärda, dokumentera och följa upp vidtagna insatser mot kränkningen

- Överordnad chef informeras alltid.
- Överordnad chef håller sig informerad om ärendet tills det är säkerställt att kränkningarna och/eller trakasserierna upphört.

Hanteringsprogrammet som används i arbetsgången vid kränkningar

En länk till Drafit KB process finns alltid på barn- och utbildningsförvaltningens sida på kommunens intranät.

Observera

Pågående utredning eller åtgärder skall inte diskuteras med barn eller vårdnadshavare som inte är berörda av kränkningarna. Offentlighets- och sekretesslagen skall följas.

6. Förankring

Här beskriver ni hur dokumentationen och likabehandlingsarbetet förankras hos samtliga barn, vårdnadshavare och all personal på er förskola.

Vad ska göras?

All personal på förskolan ska vara involverade i dokumentationsarbetet och förankra de gemensamma begreppen. Vart vi står och ha en samsyn. Dokumentet ska vara ett levande verktyg för oss i utbildningen och bryts ner till konkreta mål som vi sedan planerar undervisningen utifrån.

När ska det göras?

Planen diskuteras vid reflektionsmöten, arbetsplatsträff, möte för vårdnadshavare samt vid introduktion och utvecklingssamtal. Planen läggs ut på vår hemsida och på Unikum.

Vilka resurser finns avsatta för detta?

På utvecklingsgruppen finns dokumentationen med som en punkt där vi utvecklar dokumentationsarbetet samt diskuterar jämställdhetsplaneringar.

Vem är ansvarig?

Det är allas ansvar på förskolan att ta del av planarbetet och utveckla arbetet framåt.

Hur och när utvärderar ni insatsen?

Vi dokumenterar, reflekterar, analyserar vårt arbete vid varje avslutad jämställdhetsdel; *trygghet, självkänsla, empati, respekt*, samt vid utvecklingssamtal, Enkätundersökning för vårdnadshavare och i de dagliga mötena mellan pedagoger, barn och vårdnadshavare.

7. Uppföljning och utvärdering

Här beskriver ni hur dokumentationsarbetet årligen ska följas upp, utvärderas och revideras på er förskola.

I slutet av varje termin ska alla arbetslag sammanställa och utvärdera dokumentation av arbetet mot diskriminering och kränkande behandling. Utifrån det sammanställs hela dokumentet i sin helhet och därifrån vidtas nya åtgärder som vi sett vi behöver arbeta mer med.

Jämställdhetsplaneringar (bilaga 8.4) läggs i unikum kvartalsvis och utvärderas där.
Reflektionsprotokoll (bilaga 8.3) förs in i verktyget när den nya planen görs.

8. Bilagor

Här följer bilagor som stöd för arbetet med dokumentationsarbetet.

Bestämmelser i skollagen förbjuder diskriminering och kränkande behandling (6 kap. 6-10 §§). Lagen ställer krav på att verksamheten bedriver ett målinriktat arbete för att främja barns lika rättigheter och möjligheter, och för att förebygga trakasserier, diskriminering och kränkande behandling.

Förskolans verksamhet bedrivs i enlighet med Lpfö18. Förskolans värdegrund ska genomsyra hela verksamheten.

8.1 Definition av begrepp

Kränkande behandling

- Gemensamt för all kränkande behandling är att någon eller några kränker principen om alla människors lika värde.
- Kränkningar är ett uttryck för makt och förtryck.
- Kränkningar kan utföras av en eller flera personer och riktas mot en eller flera.
- En kränkning kan äga rum vid enstaka tillfällen eller vara systematiska och återkommande.
- Kränkningar utförs av och drabbar såväl barn som vuxna.

En viktig utgångspunkt är den individuella upplevelsen och att den som uppger att hen blivit kränkt, alltid måste tas på allvar.

Kränkningarna kan vara

- Fysiska, till exempel att bli utsatt för slag och knuffar.
- Verbala, till exempel att bli hotad eller kallad för fula ord.
- Psykosocial, till exempel att bli utsatt för utfrysning, ryktesspridning.
- Text- och bildburna, till exempel att inte alla barn får inbjudningskort vid födelsedagar.

Diskriminering

Diskriminera handlar om att berövas rätten att få vara sig själv. Det handlar om den individuella upplevelsen av att fått sin värdighet kränkt utifrån någon av de sju diskrimineringsgrunderna; kön, etnisk tillhörighet, religion och annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning och ålder. Diskriminering utifrån diskrimineringsgrunderna regleras i diskrimineringslagen 2008:567.

Kön

Kön i form av kvinna/flicka eller man/pojke som registreras vid födseln eller senare fastställs. Exempel: Johan sätter på sig en utklädningsklänning och ska gå och dansa, pedagogen frågar då om det är Johanna som ska dansa.

”Tjejer får klä sig som killar, men killar får inte klä sig som tjejer”

Etnisk tillhörighet

Med etnisk tillhörighet avses en persons nationella och etniska ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.

Exempel: Ett barn med en annan dialekt blir retad över sitt uttal av de andra barnen.

Religion och annan trosuppfattning

I trosuppfattning ingår åskådningar som är jämförbara med religion. Etiska, filosofiska eller politiska värderingar/åskådningar ingår inte.

Exempel: Fatima blir ledsen då barnen skrattar åt hennes mamma som bär muslimsk huvudduk.

Funktionsnedsättningar

Med funktionsnedsättning menas nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga som uppstår i mötet med omvärlden. En individ kan ha en funktionsnedsättning, men är inte funktionshindrad. Det är omvärlden som står för hindren, inte individen själv.

Exempel: Ett barn sitter i rullstol och kan inte gå med på utflykt, får sitta inne och rita med en annan avdelning.

Könsöverskridande identitet eller uttryck

Med könsöverskridande identitet eller uttryck handlar om människor som ibland eller alltid bryter mot samhällets normer och föreställningar om hur kvinnor och män förväntas se ut eller vara.

Exempel: Att tillåta att alla får klä sig som de vill.

Sexuell läggning

Med sexuell läggning menas hetero, -homo – eller bisexuell läggning, vilka är de sexuella läggningar som finns definierade enligt svensk lag.

Exempel: Pelle och Antonio är bästa vänner och säger att de älskar varandra och vill gifta sig när de blir stora. Pedagogerna skrattar och säger att det nog kommer att vara bästisar.

Ålder

De lagar och regler som antagits av riksdagen, där ålder anges, ska inte ses som ett uttryck för diskriminering. Som skola eller förskola gör du dig då inte heller skyldig till åldersdiskriminering vid tillämpning av dessa regler. Det är dock tillåtet att särbehandla på grund av ålder om det finns ett syfte.

Exempel: Att man på förskolan har döpta grupper efter år och låter till exempel en femåring gå kvar i fyraårsgruppen på grund av sen utveckling.

Trakasserier

Trakasserier är en handling som kränker ett barns värdighet och som har koppling till någon av de sju skyddande diskrimineringsgrunderna.

Konflikter

Tillfälliga händelser som i allmänhet kan redas ut med hjälp av de vuxna som finns på arbetsenheten. Pedagogerna spelar alltid en viktig roll och ansvarar för att hemmen blir informerade. Viktigt att dokumentera.

8.2 Lagtexter

Aktuella bestämmelser:

1. Barnkonventionen
2. Lpfö18
3. Skollagen 2010:800
4. Diskrimineringslagen 2008:567

8.3 Reflektionsprotokoll

Arbetslagets reflektionsprotokoll till dokumentation av arbetet mot diskriminering och kränkande behandling

Datum:

Avdelning:

Reflektera kring de åtgärder från förra året som genomförts/inte genomförts.

Material vi har använt oss av?

[egen text]

Mål som uppnåtts?

[egen text]

Hur går vi vidare?

[egen text]

Barnen ska vara delaktiga och medverka i dokumentationsverktyget mot diskriminering och kränkande behandling, hur har de varit det?

[egen text]

8.4 Jämställdhetsplanering

Tema: *Trygghet, Självkänsla, Empati, Respekt*

Period:

Avdelning:

Läroplanens mål enligt Lpfö18:

[egen text]

Avdelningens mål:

[egen text]

Aktivitet:

[egen text]

När? Var? Hur? Varför?

[egen text]

Resultat - hur blev det?

[egen text]

Analys - använd fördjupande frågor som t.ex. Varför blev det som det blev? Hur gjorde vi?
Vad behöver ändras till nästa gång?

[egen text]

9. Källor

FN:s konvention om barns rättighet. Barnkonventionen. UNICEF.

Skolverket (2014). *Främja, förebygga, upptäcka och åtgärda*.

Skolverket. *Läroplan för förskolan (Lpfö18)*

Skolverket (2013). *Förskolan och skolans värdegrund*.

Svaleryd, Kajsa & Hjertson, Moa (2012). *Likabehandling i förskola och skola*. Stockholm:
Liber

Skapare av dokumentet:

Christina Jansson, Inger Lundberg, Malin Enqvist, Ulrica Ericsson, Anne Lee Larsson och Lina Backman
(Barn- och utbildningsförvaltningen, Östhammars kommun).